

Νικηφόρος Θεοτόκης (1731 - 1800)

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος

Ο Νικηφόρος Θεοτόκης γεννήθηκε στις 15 Φεβρουάριου του έτους 1731 στην πόλη της Κέρκυρας και ονομάστηκε Νικόλαος κατά τη βάπτισή του. Ήταν το τέταρτο από τα επτά παιδιά του Στέφανου και της Αναστασίας Θεοτόκη.

Πρώτος διδάσκαλος του Νικηφόρου υπήρξε ο ιερομόναχος Ιερεμίας Καββαδίας, ένας από τους σημαντικότερους διδασκάλους της Κέρκυρας στην εποχή του, που επέδρασε πολύ στην προσωπικότητα του νεαρού Θεοτόκη και με τον οποίον

διατήρησε πνευματικούς δεσμούς.

Τον Δεκέμβριο του 1748, παρά το ότι ήταν 17 ετών χειροτονήθηκε διάκονος στη Λευκάδα από τον Αρχιεπίσκοπο Λευκάδας και Αγίας Μαύρας Χρύσανθο Ψωμά, δεδομένου ότι δεν υπήρχε ορθόδοξος Επίσκοπος στην Κέρκυρα. Η χειροτονία του ήταν εντελώς αντίθετη με τους εκκλησιαστικούς κανόνες, οι οποίοι ορίζουν να χειροτονείται κανείς διάκονος μετά την συμπλήρωση των 25 ετών. Στις 8 Ιουλίου του 1749 ο Σακελλάριος Χαλικιόπουλος του απαγόρευσε κάθε ιεροπραξία μέχρι να συμπληρώσει τα είκοσι πέντε του χρόνια. Τότε ο Νικηφόρος αναχώρησε για σπουδές στην Ιταλία, από το 1749 έως το 1752. Σπούδασε Φιλοσοφία, Μαθηματικά και Φυσική στα πανεπιστήμια της Πάντοβα και της Μπολώνια. Όπως φαίνεται από τις αναφορές του στα Στοιχεία Φυσικής, μεταξύ των δασκάλων του συγκαταλέγονταν ο Giovanni Poleni (1683-1761) και ο Eust. Zanotti (1729-1782). Εκτός από αυτές τις πληροφορίες, δεν γνωρίζουμε άλλες λεπτομέρειες για την παραμονή του στην Ιταλία και τις σπουδές που πραγματοποίησε εκεί.

Μετά την επιστροφή του στην Κέρκυρα χειροτονήθηκε ιερέας και ασχολήθηκε για τέσσερα περίπου χρόνια με την εκπαίδευση των νέων συμπολιτών του, βλέποντας την κατάσταση της αμάθειάς τους. Δίδασκε δωρεάν και ίδρυσε σχολείο με δικά του έξοδα στο πατρικό του σπίτι. Το πλήθος όμως των παιδιών που προέρχονταν από φτωχές οικογένειες τον ανάγκασε να επιδιώξει την ίδρυση και οργάνωση του «Κοινού Φροντιστηρίου» μαζί με τον διδάσκαλό του Ιερεμία Καββαδία. Η κοινότητα δέχθηκε την πρόταση της ίδρυσης του κοινοτικού σχολείου εγκρίνοντας τη δαπάνη του ενοικίου του οικήματος για μια διετία, αφού τα μαθήματα (γραμματική, ρητορική, φιλοσοφία, και θετικές επιστήμες) θα γίνονταν δωρεάν πρωί και απόγευμα.

Το «Κοινό Φροντιστήριο», βρισκόταν κοντά στο Ναό του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, στον οποίο ήταν εφημέριος, και λειτούργησε το έτος 1758. Στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, ο Θεοτόκης άρχισε τακτικά να κηρύττει στη απλή γλώσσα και πολύς λαός έτρεχε για να τον ακούσει. Από το 1763 μέχρι το 1765 ερμήνευσε τα ευαγγελικά και αποστολικά αναγνώσματα. Οι λόγοι του στην Μ. Τεσσαρακοστή, που εκδόθηκαν το 1766 στη Λειψία, τον ανέδειξαν ως ένα από τους σπουδαιότερους ιεροκήρυκες της Τουρκοκρατίας.

Ο Θεοτόκης αγωνιζόταν για τη διατήρηση, τόνωση και καλλιέργεια του ελληνικού και ορθόδοξου φρονήματος των κατοίκων της Κέρκυρας που ήταν Λατινοκρατούμενη και οι συμπολίτες του τον αγαπούσαν θεωρώντας τον υπόδειγμα εκκλησιαστικού ήθους. Η σχολή του προκαλεί τις υποψίες και τίθεται υπό παρακολούθηση των καθολικών. Ο Λατίνος αρχιεπίσκοπος Antonio Nani καταγγέλλει στις αρχές της Κέρκυρας ότι διδάσκεται στη σχολή βιβλίο του

Θεοτόκη «Περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος» όπως την δέχεται η ορθόδοξη Εκκλησία. Από τότε άρχισαν οι Λατίνοι να παρεμβαίνουν και να δημιουργούν δυσκολίες στη σχολή η οποία συνέχισε τη λειτουργία της έως το 1767. Ο Θεοτόκης αναχώρησε από την Κέρκυρα για την Κωνσταντινούπολη μετά από πρόσκληση του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωαννίκιου (1761-1763) για να αναλάβει την διεύθυνση της Αθωνιάδας Σχολής, η οποία έπαψε να λειτουργεί λίγο μετά την αποχώρηση του Βούλγαρη. Το πρόσωπο που μεσολάβησε για την ανάθεση της αποστολής στο Θεοτόκη δεν είναι άλλος από το φαναριώτη «πρίγκηπα» Γρηγόριο Γκίκα, προστάτη και του άλλου σημαντικού λογίου της εποχής Ευγένιου Βούλγαρη. Με παρέμβαση, ωστόσο, του πρώην πατριάρχη Σεραφείμ, ο οποίος εκείνη την εποχή μονάζει στο Όρος, τα σχέδια αυτά ματαιώνονται, για άγνωστους λόγους. Παρ' όλα αυτά, ο Θεοτόκης εγκαταλείπει την Κέρκυρα και μεταβαίνει στην Κωνσταντινούπολη, όπου τον βρίσκουμε να φιλοξενείται στο σπίτι του Γκίκα μαζί με τον συντοπίτη του Ευγένιο. Με τον Γρηγόριο Γκίκα συνεργάστηκε στενά και με τις πλούσιες χορηγίες του εξέδωσε τα έργα του.

(συνεχίζεται)

Πηγή: www.pemptousia.gr